

De Wet Bopz

*Informatie over gedwongen opnames middels
Rechterlijke Machtiging en Inbewaringstelling en
Middelen en Maatregelen*

Stichting De Jutters
Centrum voor Jeugd-GGZ Haaglanden

Inhoudsopgave

De gedwongen opname met een rechterlijke machtiging (RM)	2
De gedwongen opname - wetgeving	2
Wat is een rechterlijke machtiging?	2
Wanneer krijg ik een rechterlijke machtiging?	2
Wie kan een rechterlijke machtiging aanvragen?	2
Hoe lang duurt een rechterlijke machtiging?	3
Wat zijn mijn rechten?	3
Hoe kan een rechterlijke machtiging opgeheven worden?	5
Verlof en ontslag bij een rechterlijke machtiging	5
Inbewaringstelling (IBS)	6
De gedwongen opname - wetgeving	6
Wat is een inbewaringstelling?	6
Wanneer krijg ik een inbewaringstelling?	6
Wie kan een inbewaringstelling aanvragen?	6
Hoe lang duurt een inbewaringstelling?	7
Wat zijn mijn rechten?	7
Hoe kan een inbewaringstelling opgeheven worden?	9
Middelen en maatregelen (MenM)	10
Wetgeving - middelen en maatregelen	10
Wat zijn middelen en maatregelen?	10
Wanneer kunnen middelen en maatregelen worden toegepast?	11
Nood, dwang of akkoord	11
Wie is verantwoordelijk?	13
Inspectie voor de Volksgezondheid	13
Recht op contact	13
Klachten	14
Klachtenregeling voor de Bopz	14
Adressen	15
Tot slot...	16

Beste cliënt,

Deze brochure krijgen jij en je ouders omdat je gedwongen bent opgenomen bij De Jutters en geeft je meer informatie over de twee soorten gedwongen opnames; Rechterlijke Machtiging en Inbewaringstelling. Ook lees je meer over de middelen en maatregelen die De Jutters kan hanteren tijdens je opname.

De Rechterlijke Machtiging (RM) wordt gebruikt wanneer een gedwongen opname nodig is, maar er geen sprake is van een acute crisissituatie. Voor meer dringende kwesties bestaat de spoedprocedure van een Inbewaringstelling (IBS). Het traject van de RM verloopt wat trager; een gedwongen opname kan daarna ook langer duren.

Een inbewaringstelling (IBS) is in Nederland een maatregel (Wet Bopz) waarbij iemand gedwongen in een psychiatrische instelling geplaatst wordt. De maatregel kan alleen door de burgemeester, zonder de patiënt te zien, afgegeven worden. Alleen als de burgemeester een inbewaringstelling afgeeft kan de patiënt meteen worden opgenomen. Binnen 3 dagen na de opname komt de rechter kijken of er een acute reden bestaat om de IBS voor de duur van 3 weken te activeren. Wordt de IBS door de rechter bekrachtigd dan moet de patiënt tot die tijd op onvrijwillige basis worden opgenomen. Als de rechter bepaalt dat er geen acuut gevaar meer is, wordt de IBS niet geactiveerd. Vanaf hier heeft de patiënt de keuze om vrijwillig opgenomen te worden.

Middelen en Maatregelen (MenM) is in Nederland de overkoepelende term voor de regelgeving rondom dwangbehandeling en noodsituaties bij gedwongen opname in een bijzondere opname psychiatrisch ziekenhuis (Bopz)-instelling. Middelen en Maatregelen zijn regels, handelingen of interventies, die in strijd zijn met de persoonlijke vrijheid van een cliënt. Deze vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen alleen worden toegepast als er sprake is van gevaar voor het individu, derden of voor goederen: het gebruik in andere gevallen of buiten de regelgeving van de Bopz is verboden.

Om de leesbaarheid van deze brochure te vergoten is gekozen voor het vermelden van 'ouders' waar ook de verzorgers of andere wettelijk vertegenwoordigers aangesproken worden.

De gedwongen opname met een rechterlijke machtiging (RM)

De gedwongen opname - wetgeving

Bij een gedwongen opname word je tegen je wil (of die van je ouders/vertegenwoordigers) opgenomen bij De Jutters. Je kunt gedwongen worden opgenomen door middel van een rechterlijke machtiging of een inbewaringstelling. De wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen (Bopz) beschermt de rechten van cliënten die gedwongen worden opgenomen met een rechterlijke machtiging of een inbewaringstelling.

Wat is een rechterlijke machtiging?

Een rechterlijke machtiging is de beslissing van de rechter om je op te laten nemen in een psychiatrische instelling, terwijl je dat zelf niet wilt. Er zijn verschillende soorten rechterlijke machtigingen.

Wanneer krijg ik een rechterlijke machtiging?

Je kunt alleen een rechterlijke machtiging krijgen als het volgende op jou van toepassing is:

- Je hebt een geestesstoornis en veroorzaakt daardoor (dreigend) gevaar¹⁾ voor jezelf en/of anderen.
- De enige manier om het gevaar af te wenden, is een opname in een psychiatrische instelling.
- Je bent ouder dan 12 jaar en wilt niet vrijwillig worden opgenomen of je bent jonger dan 12 jaar en je ouders/wettelijk vertegenwoordigers zijn tegen opname of verschillen daarover van mening.

Wie kan een rechterlijke machtiging aanvragen?

Als jouw ouders²⁾, familieleden (tot de tweede graad) of voogd/mentor vinden dat je voor je eigen veiligheid of die van anderen opgenomen moet worden, kunnen zij een rechterlijke machtiging aanvragen bij de officier van justitie. Er moet dan een geneeskundige verklaring zijn gemaakt door een psychiater die niet bij jouw behandeling betrokken is. In de geneeskundige verklaring staat wat jouw ziekteverschijnselen zijn en waarom er sprake is van gevaar. De psychiater die deze verklaring maakt, moet jou kort daarvoor hebben onderzocht. De officier van justitie kan ook zelf een verzoek voor een rechterlijke machtiging indienen als hij denkt dat dit nodig is.

¹⁾ Gevaar vorm je - voor jezelf, anderen of de omgeving - en het gevaar niet op een andere manier is af te wenden en voortkomt uit een geestesstoornis. Bij een rechterlijke machtiging is er geen sprake van acuut gevaar, zoals bij IBS.

²⁾ Om de leesbaarheid van de brochure te vergroten is gekozen voor het vermelden van 'ouders' waar ook de verzorgers en andere wettelijk vertegenwoordigers aangesproken worden.

Via de officier van justitie komt het verzoek bij de rechtbank. Daar zal de rechter de geneeskundige verklaring lezen en nagaan of het wel echt nodig is dat je opgenomen wordt. Hij zal daarom eerst met jou en/of je familie, advocaat of vroegere hulpverleners praten, voordat hij zijn beslissing neemt. Bij dit gesprek kun je altijd om ondersteuning van de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp) vragen. Deze pvp is niet in dienst bij De Jutters en is dus onafhankelijk. Let op: de pvp is geen advocaat en zal dus niet mee naar de rechtbank gaan. Via de rechtbank krijg je automatisch en gratis hulp van een advocaat. Tegen de beslissing van de rechter is geen hoger beroep mogelijk.

Van vrijwillige opname naar een RM

Als je al (vrijwillig) bent opgenomen of in behandeling bent bij De Jutters, kan jouw behandelaar de officier van justitie adviseren een verzoek in te dienen bij de rechter. In bepaalde omstandigheden kun jij ook zelf een verzoek indienen, bijvoorbeeld als je verslaafd bent.

Hoe lang duurt een rechterlijke machtiging?

Als de rechter beslist dat je opgenomen moet worden, moet dat binnen twee weken gebeuren. Anders is de uitspraak van de rechter niet meer geldig en vervalt de machtiging. In eerste instantie kan een rechterlijke machtiging maximaal een half jaar duren, dit wordt ook wel een voorlopige machtiging genoemd.

Voortgezette RM

Voor de afloop van de voorlopige machtiging kan jouw psychiater als dat nodig is een schriftelijk verzoek indienen om de machtiging te verlengen. Deze verlenging wordt een voortgezette machtiging genoemd en kan maximaal één jaar duren. De rechter zal ook bij deze machtiging pas een beslissing nemen nadat hij met jou heeft gesproken. Een voortgezette machtiging kan steeds verlengd worden.

Wat zijn mijn rechten?

In principe heb je dezelfde rechten als de vrijwillig opgenomen cliënten bij De Jutters (zie de brochure 'Welkom bij De Jutters'). Ook voor jou gelden de huis- en afdelingsregels. Afwijkingen hiervan moeten omschreven en toegelicht worden in jouw behandelplan. Toch zijn er ook een aantal bijzonderheden.

Toestemming voor behandeling

Ook al ben je met een rechterlijke machtiging opgenomen bij De Jutters, je hebt het recht om wel of geen toestemming te geven voor behandeling. De wet Bopz schrijft hierover:

- Als je jonger bent dan 12 jaar, moeten je ouders of voogd (ook wettelijk vertegenwoordiger genoemd) toestemming geven voor de behandeling en mogen zij beslissingen nemen over jouw behandeling. Natuurlijk moet jij hier wel bij betrokken worden.
- Ben je tussen de 12 en 16 jaar, dan mag je samen met je ouders beslissingen nemen over je behandeling.
- Jongeren van 16 jaar of ouder kunnen zelf overleg voeren en toestemming geven voor het behandelplan. Of er wel of geen toestemming is gegeven, moet worden vastgelegd in het behandelplan. Overigens kan je toestemming die eenmaal gegeven is op elk gewenst moment weer intrekken.

Bewegingsvrijheid

Je hebt recht op bewegingsvrijheid, maar als je met een rechterlijke machtiging bent opgenomen, mag je de afdeling en/of het terrein van De Jutters niet zonder toestemming verlaten. Ga je weg zonder toestemming of houd je je niet aan de gemaakte afspraken over het verlot, dan kun je door de politie worden teruggebracht. Jouw behandelaar kan afspraken met je maken over jouw bewegingsvrijheid.

Speciale regels voor post, telefoon, bezoeken en bewegingsvrijheid

Bij een gedwongen opname kunnen ook een aantal belangrijke (fundamentele) rechten beperkt worden. Zo kunnen er voor jou aparte regels gelden voor het ontvangen en versturen van post, het gebruik van de telefoon, het ontvangen van bezoek en het vrij bewegen in en rond De Jutters. Maar dit kan alleen in speciale situaties, bijvoorbeeld als men bang is voor jouw gezondheid, de beperking is om verstoring van de orde binnen De Jutters te voorkomen of ter voorkoming van strafbare feiten. Als jouw fundamentele rechten worden beperkt, heb je het recht om hiervan de reden meegedeeld te krijgen. De beperkingen moeten ook beschreven worden in jouw behandelplan.

Altijd recht op...!

Het recht om contact te hebben met de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp), de klachtencommissie, de directie, een advocaat, de officier van justitie, de inspecteur voor de geestelijke gezondheidszorg en de rechter mag nooit beperkt worden.

Ingrijpen bij gevaar - middelen en maatregelen

Als uitzondering kunnen er bij (dreigend) gevaar voor jou en/of jouw omgeving middelen en maatregelen worden toegepast om het gevaar af te wenden. Middelen en maatregelen zijn: afzondering, separatie, fixatie en het gedwongen toedienen van vocht, voeding of medicijnen. Bij De Jutters zullen we altijd eerst andere oplossingen proberen voordat er middelen en maatregelen gebruikt worden. Daarom is het belangrijk dat jij en je behandelaar hierover praten. Verder in deze brochure lees je meer over Middelen en Maatregelen.

Hoe kan een rechterlijke machtiging opgeheven worden?

Dezelfde mensen die een rechterlijke machtiging kunnen aanvragen, kunnen ook een verzoek indienen om deze weer stop te zetten. Jij kunt hier ook zelf om vragen. Het is belangrijk dat je dan kunt aangeven wat er veranderd is aan jouw situatie, bijvoorbeeld dat je vindt dat je voldoende hersteld bent om De Jutters te verlaten of als je vrijwillig bij De Jutters wilt blijven voor behandeling. Je kunt dan jouw behandelaar vragen om de machtiging op te heffen, deze zal jouw (schriftelijke) verzoek dan voorleggen aan de geneesheer-directeur. Binnen 14 dagen moet de geneesheer-directeur een besluit nemen over jouw verzoek. Je kunt ook via de officier van justitie de rechter vragen om de machtiging op te heffen. De pvp kan je hierbij helpen.

Verlof en ontslag bij een rechterlijke machtiging

Als je bent opgenomen met een rechterlijke machtiging kun je toestemming aan de geneesheer-directeur vragen om met verlof te gaan. Bijvoorbeeld voor het weekend, een vakantie of een bijzondere gebeurtenis. Aan dit verlof kunnen wel voorwaarden zijn verbonden, zoals het innemen van medicijnen of het contact houden met hulpverleners. Houd je je niet aan deze voorwaarden, dan kan het verlof weer worden ingetrokken.

Als het gevaar dat je veroorzaakte toen je werd opgenomen voldoende is verminderd, kan de geneesheer-directeur je ook (voorwaardelijk) ontslag verlenen. Je hoeft dan niet meer bij De Jutters te blijven. Soms gelden er ook voor het ontslag voorwaarden, bijvoorbeeld dat er een bepaalde vorm van toezicht op je wordt gehouden. Als alles goed blijft gaan, kan de rechterlijke machtiging uiteindelijk opgeheven worden.

Inbewaringstelling (IBS)

De gedwongen opname - wetgeving

Bij een gedwongen opname word je tegen je wil (of die van je ouders/vertegenwoordigers) opgenomen bij De Jutters. Je kunt gedwongen worden opgenomen door middel van een rechterlijke machtiging of een inbewaringstelling. De wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen (Bopz) beschermt de rechten van cliënten die gedwongen worden opgenomen met een rechterlijke machtiging of een inbewaringstelling.

Wat is een inbewaringstelling?

Een inbewaringstelling (IBS) is de spoedprocedure via de burgemeester om je op te laten nemen in een psychiatrische instelling, terwijl je dat zelf niet wilt.

Wanneer krijg ik een inbewaringstelling?

Je kunt alleen in bewaring worden gesteld als het volgende op jou van toepassing is:

- Er is een ernstig vermoeden dat je een geestesstoornis hebt en daardoor onmiddellijk dreigend gevaar voor jezelf en/of anderen veroorzaakt.
- De enige manier om het gevaar af te wenden is een opname bij De Jutters.
- Je bent ouder dan 12 jaar en wilt niet vrijwillig worden opgenomen of je bent jonger dan 12 jaar en je ouders/wettelijk vertegenwoordigers zijn tegen opname of verschillen daarover van mening.
- De dreiging van het gevaar dat je veroorzaakt is zo dringend, dat een uitspraak van de rechter niet kan worden afgewacht.

Wie kan een inbewaringstelling aanvragen?

Iedereen in jouw omgeving, zoals familie, de huisarts of de politie kan een IBS aanvragen. Een IBS moet worden aangevraagd via de burgemeester van de plaats waar je woont.

Voordat je in bewaring wordt gesteld (opgenomen wordt), moet je eerst zijn onderzocht door een psychiater of arts, die niet bij jouw behandeling is betrokken. Deze psychiater of arts schrijft een geneeskundige verklaring, waarin staat wat jouw ziekteverschijnselen zijn en waarom er sprake is van onmiddellijk 'dreigend' gevaar. Na het lezen van deze verklaring en soms ook van aanvullende informatie, zal de burgemeester beslissen of je gedwongen opgenomen moet worden. Dit heet ook wel het afgeven van een 'last tot inbewaringstelling'.

Als de rechter heeft besloten dat je tegen je wil opgenomen moet worden met een IBS, moet dit binnen één dag gebeuren. Gebeurt dit niet, dan vervallen de geneeskundige verklaring en de verklaring van de burgemeester.

Voortgezette inbewaringstelling

Nadat je bent opgenomen stuurt de burgemeester de verklaringen naar de officier van justitie. Via de officier van justitie komen deze stukken bij de rechtbank. Daar zal de rechter alle verklaringen lezen en een bezoek brengen aan de kliniek om na te gaan of het wel echt noodzakelijk is dat je opgenomen blijft. Dit heet dan een voortgezette inbewaringstelling. De rechter zal eerst met jou en eventueel jouw familie praten en advies inwinnen bij de behandelend arts, voordat hij hierover een beslissing neemt. Tijdens dit gesprek kan je alles over jouw opname bespreken en krijg je automatisch en gratis hulp van een advocaat. Je kunt ook altijd ondersteuning en advies vragen aan de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp). Deze pvp is niet in dienst bij De Jutters en is dus onafhankelijk. Let op: de pvp is echter geen advocaat en zal dus niet mee naar de rechtbank gaan.

De rechter moet binnen drie dagen nadat het verzoek door de officier bij de rechtbank is ingediend, besluiten of je nog langer opgenomen moet blijven. Tegen de beslissing van de rechter is geen hoger beroep mogelijk.

Van vrijwillige opname naar een IBS

Het is ook mogelijk dat als je vrijwillig bent opgenomen, deze wordt omgezet in een gedwongen opname. Bijvoorbeeld als hulpverleners vermoeden dat je De Jutters wilt verlaten, terwijl je op dat moment een onmiddellijk dreigend gevaar voor jezelf of anderen vormt. Een onafhankelijke psychiater uit de crisisdienst zal jou in dat geval onderzoeken. Deze psychiater stelt de geneeskundige verklaring op en verzoekt de burgemeester om een inbewaringstelling. De procedure voor de rechter is verder zoals hierboven beschreven.

Hoe lang duurt een inbewaringstelling?

Een inbewaringstelling duurt in principe drie weken. Tussen jouw opname en de beslissing van de rechter tot de voorzetting van de IBS kan maximaal 5 werkdagen zitten. Als de rechter tot een voortgezette IBS besluit, is deze vanaf de datum van het bezoek aan de rechtbank nog drie weken geldig. Na deze drie weken is er geen verlenging van de inbewaringstelling meer mogelijk. Als jouw behandelend psychiater het daarna nog steeds noodzakelijk vindt om je opgenomen te houden, kan hij een voorlopige rechterlijke machtiging verzoeken aan de rechter. Omdat de rechter binnen drie weken over zo'n verzoek moet beslissen, betekent dit dat je nog eens maximaal drie weken opgenomen moet blijven.

Wat zijn mijn rechten?

In principe heb je dezelfde rechten als de vrijwillig opgenomen cliënten bij De Jutters (zie de brochure 'Welkom bij De Jutters'). En ook voor jou gelden de huis- en afdelingsregels. Afwijkingen hiervan moeten omschreven en toegelicht worden in jouw behandelplan. Toch zijn er ook een aantal bijzonderheden.

Toestemming voor behandeling

Ook al ben je met een IBS opgenomen bij De Jutters, je hebt het recht om wel of geen toestemming te geven voor behandeling. De wet Bopz schrijft hierover:

- Als je jonger bent dan 12 jaar, moeten je ouders of voogd (ook wettelijk vertegenwoordiger genoemd) toestemming geven voor de behandeling en mogen zij beslissingen nemen over jouw behandeling. Natuurlijk moet jij hier wel bij betrokken worden.
- Ben je tussen de 12 en 16 jaar, dan mag je samen met je ouders beslissingen nemen over je behandeling.
- Jongeren van 16 jaar of ouder mogen zelf overleg voeren en toestemming geven voor het behandelplan. Of er wel of geen toestemming is gegeven, moet worden vastgelegd in het behandelplan. Overigens kan je toestemming die eenmaal gegeven is op elk gewenst moment weer intrekken.

Bewegingsvrijheid

Je hebt recht op bewegingsvrijheid, maar als je met een IBS bent opgenomen, mag je de afdeling en/of het terrein van De Jutters niet zonder toestemming verlaten. Ga je weg zonder toestemming of houd je je niet aan de gemaakte afspraken over het verlof, dan kun je door de politie worden teruggebracht. Jouw behandelaar kan afspraken met je maken over jouw bewegingsvrijheid.

Speciale regels voor post, telefoon, bezoeken bewegingsvrijheid

Bij een gedwongen opname kunnen ook een aantal belangrijke (fundamentele) rechten beperkt worden. Zo kunnen er voor jou aparte regels gelden voor het ontvangen en versturen van post, het gebruik van de telefoon, het ontvangen van bezoek en het vrij bewegen in en rond De Jutters. Maar dit kan alleen in speciale situaties, bijvoorbeeld als men bang is voor jouw gezondheid, de beperking is om verstoring van de orde binnen De Jutters te voorkomen of ter voorkoming van strafbare feiten. Als jouw fundamentele rechten worden beperkt, heb je het recht om hiervan de reden meegedeeld te krijgen. De beperkingen moeten ook beschreven worden in jouw behandelplan.

Altijd recht op...!

Het recht om contact te hebben met de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp), de klachtencommissie, de directie, een advocaat, de officier van justitie, de inspecteur voor de geestelijke gezondheidszorg en de rechter mag nooit beperkt worden.

Ingrijpen bij gevaar – middelen en maatregelen

Als uitzondering kunnen er bij (dreigend) gevaar voor jou en/of jouw omgeving middelen en maatregelen worden toegepast om het gevaar af te wenden. Middelen en maatregelen zijn: afzondering, separatie, fixatie en het gedwongen toedienen van vocht, voeding of medicijnen. Bij De Jutters zullen we altijd eerst andere oplossingen proberen voordat er middelen en maatregelen gebruikt worden. Daarom is het belangrijk dat jij en je behandelaar hierover praten.

Hoe kan een inbewaringstelling opgeheven worden?

De IBS kan tussentijds worden opgeheven, zodra je geen gevaar meer veroorzaakt of wanneer het gevaar op een andere wijze dan door opname bij De Jutters kan worden afgewend. Je kunt ook zelf jouw behandelaar vragen de inbewaringstelling op te heffen. Het is belangrijk dat je dan kunt aangeven wat er veranderd is aan jouw situatie, bijvoorbeeld dat je vindt dat je voldoende hersteld bent om De Jutters te verlaten of als je vrijwillig bij De Jutters wil blijven voor behandeling. Jouw behandelaar zal jouw (schriftelijke) verzoek dan voorleggen aan de eerste geneeskundige. Binnen 14 dagen moet de geneesheer-directeur een besluit nemen op jouw verzoek. Een andere manier is de rechter te vragen de inbewaringstelling niet voort te zetten op het moment dat hij met je komt praten. Je kunt de rechter ook via de officier van justitie om opheffing van de inbewaringstelling vragen. Deze procedure kan soms langer duren dan de termijn van de inbewaringstelling en is daarom niet altijd zinvol. Jouw advocaat en de pvp kunnen je hiermee helpen.

Middelen en maatregelen (MenM)

Wetgeving – middelen en maatregelen

Als je gedwongen bent opgenomen, valt jouw behandeling onder de wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ). Deze wet beschermt de rechten van cliënten die zijn opgenomen met een rechterlijke machtiging of een inbewaringstelling. Voor jou geldt dat, hoewel je gedwongen bent opgenomen, er geen behandeling mag plaatsvinden zonder jouw toestemming en/of van je wettelijk vertegenwoordiger. Toch zijn er situaties waarin tegen je wil ingegrepen en/of behandeld kan worden. Dit gebeurt altijd om je in bescherming te nemen voor jouw eigen lichamelijke en/of geestelijke gezondheid en/of die van anderen. Dit wordt dan het toepassen van *middelen en maatregelen* genoemd. *Middelen en maatregelen* worden beschreven in de wet BOPZ.

Wat zijn middelen en maatregelen?

De wet Bopz beschrijft de volgende *middelen en maatregelen*:

Fixatie

Je wordt door hulpverleners beperkt in je bewegingsvrijheid, bijvoorbeeld:

- Je wordt door een hulpverlener korte tijd bij arm of pols vast gehouden.
- Je wordt door een hulpverlener vastgepakt en tegengehouden als je weg wilt lopen.
- Je wordt door een hulpverlener gedwongen op een stoel en/of aan tafel te blijven zitten.
- Je wordt door een hulpverlener plat op de grond gelegd zodanig dat je niet op kunt staan.

Of een combinatie van bovenstaande maatregelen.

Bij De Jutters hebben we afgesproken dat het niet toegestaan is dat je wordt vastgebonden.

Afzondering

Je wordt tijdelijk afgezonderd (apart gezet) in een, speciaal daarvoor bestemde, prikkel-arm (rustig) ingerichte éénpersoonskamer. Deze kamer zit niet op slot. In deze kamer staat een bed, een tafel, een stoel (of zitkussen) en er is een klok aanwezig. Tijdens jouw verblijf in de afzonderingskamer wordt ieder half uur (of vaker wanneer nodig) gekeken hoe het met je gaat en of de afzondering beëindigd kan worden. Ook is er vaak een intercomsysteem.

Separatie

Je wordt tijdelijk in een, speciaal daarvoor ingerichte, afgesloten ruimte ingesloten. Deze ruimte voldoet aan wettelijke eisen. Zo is alles waar je je aan kunt bezeren of wat je kunt beschadigen uit deze ruimte weggehaald. Er staat dus alleen een bed of er is een los

matras, er is een po, er is water om te drinken, er hangt een klok en een schoolbord om op te schrijven. Mocht het nodig zijn dan worden de lakens/dekens, het kussen en jouw kleding vervangen door scheurlakens, -deken, -kussen en scheurhemd (dit materiaal is niet te scheuren). Tijdens jouw verblijf in de separeerruimte wordt ieder half uur (en als het nodig is vaker) gekeken hoe het met je gaat. Ook kan er via camera's toezicht op je worden gehouden.

Toedienen van medicatie

Je kunt onder dwang door middel van injecties kortwerkende medicijnen toegediend krijgen.

Toedienen van vocht en voeding

Het toedienen van vocht en voeding onder dwang wordt niet bij De Jutters gedaan. Als er gevaar bestaat voor uitdroging en/of ondervoeding kan contact worden opgenomen met een ziekenhuis.

Wanneer kunnen middelen en maatregelen worden toegepast?

Middelen en maatregelen, afgekort MenM, kunnen ingezet worden om gevaar af te wenden. Dit kan gevaar zijn voor jouw eigen lichamelijke en/of geestelijke gezondheid en/of die van anderen. De wetgeving bepaalt dat het gevaar een direct gevolg moet zijn of in ieder geval moet samenhangen met jouw psychische problemen.

Voorbeelden van gevaar zijn: jezelf en/of anderen iets willen aan doen (agressief / gewelddadig gedrag, verwonding van je eigen lichaam en bedreiging van anderen) of een grote onrust/angst waardoor je uitgeput raakt.

Als er geen andere oplossingen zijn

Bij De Jutters passen we *middelen en maatregelen* alleen toe als er geen andere oplossingen meer zijn om het gevaar dat je veroorzaakt af te wenden. *Middelen en maatregelen* zijn voor de cliënt, maar ook voor medewerkers vaak ingrijpend en soms beangstigend. We willen zoveel als mogelijk voorkomen dat *middelen en maatregelen* moeten worden toegepast. Als *middelen en maatregelen* echt nodig zijn, wordt aan je uitgelegd waarom. *Middelen en maatregelen* zijn geen straf en mogen dus ook niet op die manier gebruikt worden.

Nood, dwang of akkoord

Middelen en maatregelen kunnen in drie situaties worden toegepast:

- 1 als vrijwillige behandeling volgens het behandelplan (akkoord)
- 2 als dwangbehandeling (dwang)
- 3 in noodsituaties (nood)

Volgens het behandelplan - akkoord

Als je bij De Jutters in behandeling komt, wordt er zo snel mogelijk in overleg met jou en jouw ouders een behandelplan opgesteld. Voor dit behandelplan wordt jouw toestemming en die van jouw ouders gevraagd. In principe kan zonder deze toestemming geen behandeling plaatsvinden.

Jouw behandelaar overlegt met jou en je ouders over de mogelijke toepassing van *middelen en maatregelen*. Zo kan er afgesproken worden dat je, als je erg onrustig wordt, in de afzonderingsruimte tot rust kunt komen. Als jij en/of jouw ouders toestemming geven voor het behandelplan waarin *middelen en maatregelen* zijn opgenomen, is er sprake van *middelen en maatregelen* in het kader van het behandelingsplan. Jij en jouw ouders kunnen deze toestemming op ieder moment weer intrekken.

Dwangbehandeling - dwang

Als jij en/of je ouders geen toestemming geven voor het behandelplan, kan het behandelplan alleen bij (dreigend) gevaar voor jezelf en/of anderen uitgevoerd worden. Dit heet dwangbehandeling. Voorwaarde voor dwangbehandeling is dat je gedwongen bent opgenomen of dat er een verzoek tot gedwongen opname wordt gedaan. Sinds 1 juni 2008 mag dwangbehandeling ook worden toegepast wanneer de gedwongen opname zonder die behandeling te lang zou duren. Dwangbehandeling kan zo lang als nodig worden toegepast, maar het mag niet langer duren dan strikt noodzakelijk om het gevaar te wenden. Dit moet voortdurend beoordeeld worden door je behandelaar. Bij dwangbehandeling kunnen ook andere dan de bovenstaande *middelen en maatregelen* toegepast worden, zolang deze in het behandelplan omschreven staan.

Noodsituatie - nood

Soms veroorzaakt je plotseling en onverwacht gevaar en moet er zonder jouw toestemming ingegrepen (behandeld) worden. Dit heet dan een noodsituatie. Omdat deze noodsituaties onverwacht zijn, zijn er (nog) geen afspraken over gemaakt in jouw behandelplan. En omdat het om onmiddellijk (dreigend) gevaar gaat, is er geen tijd meer om toestemming via het behandelplan te vragen. In een noodsituatie kunnen *middelen en maatregelen* maximaal zeven dagen ingezet worden om het gevaar dat je veroorzaakt af te wenden. Alleen de *middelen en maatregelen* die in de wet Bopz zijn omschreven, mogen toegepast worden. Daarbij moet altijd gekozen worden voor de minst ingrijpende toepassing. Jouw behandelaar zal de *middel en maatregel* zo snel mogelijk in jouw behandelplan opnemen en opnieuw toestemming aan jou en/of jouw ouders vragen. En als het nodig is start hij/zij de procedure voor een gedwongen opname met een inbewaringstelling. Zodra het gevaar is geweken of andere minder ernstige maatregelen toegepast kunnen worden, moet de toepassing van de *middel en maatregel* direct gestopt worden.

Wie is verantwoordelijk?

De beslissing om MenM toe te passen wordt altijd genomen door jouw behandelaar, de dienstdoende psychiater of de dienstdoende arts. Als deze niet aanwezig is, kan een (coördinerend) behandelaar of een avond/nacht/weekendhoofd het besluit nemen. Daarna moet zo snel mogelijk de behandelend/dienstdoende psychiater of arts gewaarschuwd worden. Jouw ouders of wettelijk vertegenwoordiger worden van de middel en maatregel op de hoogte gebracht.

Inspectie voor de Volksgezondheid

Middelen en maatregelen zijn zowel voor jou als voor medewerkers ingrijpend en moeten daarom zorgvuldig toegepast worden. Bij De Jutters werken we daarom volgens vastgestelde regels (protocollen). Van de middel en maatregel wordt een aantekening gemaakt in je dossier en noodsituaties en dwangbehandeling melden we bij de Inspectie van Volksgezondheid. De Inspectie controleert onder andere of de *middelen en maatregelen* juist zijn toegepast. De Jutters heeft daarnaast een Commissie *Middelen en maatregelen*. Deze commissie controleert eveneens de meldingen en doet adviezen om de toepassing van *middelen en maatregelen* waar mogelijk te verbeteren.

Recht op contact

Het is belangrijk om te weten dat je altijd, dus ook tijdens een *middel en maatregel*, contact mag opnemen (bellen of schrijven) met: de patiëntenvertrouwenspersoon, de klachtencommissie, het bestuur van De Jutters, jouw advocaat, de officier van justitie, de inspectie voor de volksgezondheid en met die personen waarmee door jouw behandelaar afspraken zijn gemaakt (bijvoorbeeld de gezinsvoogd).

Klachten

Je hebt altijd het recht een klacht in te dienen over jouw behandeling of verblijf bij De Jutters. Je kunt dat in eerste instantie altijd doen bij de personen die je behandelen of begeleiden. Vaak helpt een gesprek met je behandelaar of een medewerker van de afdeling al om jouw klacht op te lossen. Als hiermee jouw klacht nog niet is opgelost of als je het moeilijk vindt om je klacht op de afdeling zelf te bespreken, dan kun je het ook bespreken met de leidinggevende (manager) van de afdeling of de divisiedirecteur. Als ook hier nog geen oplossing wordt gevonden, kun je je klacht indienen bij de geneesheer-directeur van De Jutters. Of kun je de externe (onafhankelijke) klachtencommissie benaderen. Een klacht aan de officiële klachtencommissie moet je schriftelijk bij de secretaris indienen.

Klachtenregeling voor de Bopz

Als je gedwongen bent opgenomen geldt er voor jou ook nog een speciale klachtenregeling. Cliënten met een rechterlijke machtiging of inbewaringstelling kunnen volgens deze regeling klagen over

- de wilsonbekwaamheidsverklaring (verklaring die afgegeven wordt door een onafhankelijk psychiater wanneer hij/zij je niet bekwaam acht tot zelfstandig nemen van beslissingen met betrekking tot je behandeling)
- de toepassing van dwangbehandeling
- de toepassing van middelen en maatregelen
- het beperken van fundamentele rechten
- het niet toepassen van het overeengekomen behandelingsplan.

Als de commissie deze klachten behandelt, moet zij in ieder geval bestaan uit een onafhankelijke voorzitter, een psychiater en een jurist. Natuurlijk kun je ook met deze klachten terecht bij de pvp voor ondersteuning en informatie.

PatiëntenvertrouwensPersoon

Je kunt als cliënt met je klacht bovendien altijd terecht bij de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp). Deze pvp is niet in dienst van De Jutters en dus onafhankelijk. De pvp zal je ondersteunen, bijvoorbeeld bij het indienen van een klacht bij de klachtencommissie of je informatie geven over het indienen van een klacht bij de Inspectie voor de Volksgezondheid of de officier van justitie. De pvp houdt alles wat je vertelt geheim.

Adressen

De Jutters heeft meerdere werklocaties in Den Haag, Voorburg en Zoetermeer. De Jutters is te bereiken onder één centraal telefoonnummer: **070 850 78 50**. Locatie Zoetermeer: **079 320 80 50**.

Algemeen adres:

Dr. van Welylaan 2
2566 ER Den Haag

Postadres:

Postbus 61452
2506 AL Den Haag

Openingstijden:

De Jutters is op werkdagen geopend van 8.30 tot 17.00 uur.

Patiëntenvertrouwenspersoon

Te bereiken via de receptie van De Jutters op nummer **070 850 7 850**.

Helpdesk PVP **0900 444 88 88** (10 cent p/m)

Bereikbaar op werkdagen van 10.00 - 16.00 uur en op zaterdag van 13.00 - 16.00 uur

www.pvp.nl en www.pvp-online.nl

helpdesk@pvp.nl

Klachtencommissie cliënten

De Jutters

T.a.v. Mw. N. Spitsbaard

Dr. van Welylaan 2

2566 ER Den Haag

n.spitsbaard@dejutters.com

Externe (onafhankelijke) klachtencommissie

Klachtencommissie Cliënten

GGZ-Delfland

Postbus 5016

2600 GA Delft

Ambtelijk secretaris:
mevrouw E. de Blécourt
015 260 74 66

Voor adressen en telefoonnummers van
Bureau Jeugdzorg Haaglanden zie:
www.bjzhaaglanden.nl

Tot slot...

Heb jij of hebben jouw ouders na het lezen van deze brochure nog vragen, dan kun je deze altijd aan jouw begeleider, behandelaar of aan de patiëntenvertrouwenspersoon stellen.

Suggesties voor verbetering

Deze brochure is met zorg samengesteld. Wij doen ons best deze brochure zo correct, actueel en compleet mogelijk te maken. Deze brochure wordt daarom regelmatig aangepast. Suggesties voor verbetering kun je sturen aan communicatie@dejutters.com

Colofon

Uitgave van Stichting De Jutters
Centrum voor Jeugd-GGZ Haaglanden
Postbus 61452
2506 AL Den Haag
070 – 850 7 850
www.dejutters.com

Tekst:

Stichting De Jutters, afdeling communicatie
communicatie@dejutters.com

Ontwerp en opmaak:

Smidswater

Fotografie:

Josje Deekens

Voor de foto's in deze brochure is gebruik gemaakt van modellen.

Druk:

Drukkerij Albani

